

Vlagyimir Szergejevics Szolovjev (1853-1900) emlékezete

Száztíz évvel ezelőtt, 1900. július 31-én, 47 éves korában hunyt el Vlagyimir Szergejevics Szolovjev, orosz ortodox vallásfilozófus, teológus, költő és publicista. Az évfordulóról megemlékezik az *Avvenire* c. olasz katolikus napilap júl. 30-i számában Filippo Rizzi. Mindjárt a cikk fejletésében ezt olvassuk: (Szolovjevet) „idézi a 'Fides et ratio' enciklika: hidat vert Kelet és Nyugat között.” - Giacomo Biffi kiérdemesült bolognai érsek is, a Római Kúriának 2007 februárjában tartott nagybőjti lelkigyakorlatos elmélkedésében, XVI. Benedek jelenlétében, idézte Szolovjev próféciáját: „Az Antikrisztus nagyon jól el tudna rejtőzni egy pacifista vagy ökológista (környezetvédő) árarca mögé.” Egyébként Biffi gyakran hivatkozott az orosz szerzőre püspöki szolgálata idején, többek között 1991-ben a Riminiben rendezett Meetingen vagy 2000-ben éppen a Bolognában tartott Szolovjev-konferencián. Az említett pápai lelkigyakorlaton kiemelte: „Ma annak a kockázatnak vagyunk kitéve, hogy, hogy a kereszténység zárójelbe teszi Jézust keresztjével és feltámadásával. Kétségtelen: ha arra szorítkoznánk, hogy csak a közös értékekről beszélünk, könnyebben elfogadnának bennünket a televíziós adásokban vagy a szalonokban. De így lemondanánk Jézusról. - Szolovjevnek ez a figyelmeztetése, és napjainkban is érvényes.”

Az *Avvenire* szerzője felsorolja a fiatalon elhunyt orosz gondolkodó, Szolovjev főbb műveit, amelyek egyébként már magyarul is olvashatók: A nyugati filozófia válsága, A teljes megtérés filozófiai elvei, A lelki élet alapja, Tizenkét előadás az istenemberségről. Ezekben a műveiben és más írásaiban Szolovjev az Abszolútum és a világ kapcsolatát a logika, a metafizika és az etika dimenziójában vizsgálta. Kant és Hegel bírálójaként, Órigenész, Szent Ágoston, a középkori misztikusok és Schopenhauer gondolataira támaszkodva, a hitnek az értelemmel szembeni primátusa mellett foglalt állást, egy olyan teozófiai rendszer kidolgozására törekedett, amely a hit által szintézisbe képes foglalni a tudomány, a bölcselet és a teológia világát. Szerinte központi jelentőségű a számunkra megnyilatkozó Isten, mint Sophia (Bölcsesség), amely egyszerre jelenti nála az emberi értelmet meghaladó teljes értelem valóságát és a misztikus tapasztalat megvilágosodását és bölcsességét.

Szolovjev jelentős befolyást gyakorolt a nyugati keresztény gondolkodásra. Bernard Dupuy úgy jellemezte: „A modern idők Órigenésze.” Han Urs von Balthasar svájci teológus hatalmas, *Herrlichkeit* c. trilógiájában Szolovjevet Aquinói Szent Tamás mellé helyezi, és így jellemzi: „a gondolkodás történetének legnagyobb szervezője és összegező művésze.” II. János Pál *Fides et ratio* (Hit és ész) kezdetű enciklikájában azok közé a gondolkodók közé sorolja, akik merészen kutatták a filozófia és Isten Szava közötti viszonyt, mint Henry Newman, Antonio Rosmini, Jacques Maritain és Pavel Florenszkij. Más szakemberek is megállapítják: „Kompromisszum nélküli kereszténység képviselője volt.” (A. dell'Asta). „A racionalitás és a misztika közötti kiengesztelődés üzenetét hagyta ránk.” (V. Zeklinszkij)

Az *Avvenire* cikkírója idézi a jezsuita irodalomkritikus, Ferdinando Castelli tanulmányát a *Civiltà Cattolica* korábbi számából, amelyben Szolovjev egyik utolsó, leghíresebb művét elemzi: „Az Antikrisztus története. Három beszélgetés a háborúról, a haladásról és a világtörténelem végéről.” A szöveg elmeséli, hogy egy rendkívüli erényekkel megáldott embernek sikerülne megbékéltetni az emberiséget, és egyesíteni a keresztényeket, akiket évszázadok óta megosztott a szakadás és a szkizma. De művét akadályozza és megghiúsítja a keresztények kis magja mögött rejtőzködő Antikrisztus. „Az Antikrisztus legveszélyesebb csele az, hogy elhiteti: ő a messiás, az üdvözítő, aki azért jött, hogy tökéletesítse, sőt kijavítsa Krisztus művét. A galileai próféta bonyolulttá tette az életet, keménnyé, erőszakossá, élhetetlenné; ő viszont, az

Antikrisztus könnyűvé és élvezetessé teszi, mert eltünteti a megosztottságokat és ellentmondásokat. És P. Castelli így kommentálja Szolovjev paraboláját: a mai ún. könnyű fogyasztói társadalomban, ahol egy hamis messiási nézet mindenkit becsaphat, minket is kísért és követésére ösztönöz ez az Antikrisztus inkább, mint az igazi evangéliumi üzenet. Három évvel halála előtt, 1896. február 13-án az ortodox Szolovjev a katolikus egyházhoz csatlakozott azzal a meggyőződéssel, hogy ez az egyház Péterre, Krisztus nyája pásztorára van alapítva. „Szolovjev – következtet a jezsuita Castelli – rövid élete során megvédte a keresztény Kinyilatkoztatást a materializmustól és pozitivizmustól, amelyek akkor (a 19. sz. végén) uralkodók voltak Oroszországban. Főleg nem akarta Krisztust a pusztán emberi és filantropikus alakok közé sorolni. Ez ellen az irány ellen küzdött Dosztojevszkijel. Mindketten, mély eszmeiségű és művészi alkotásaikban tanúskodtak arról, hogy Krisztus, a megtestesült Ige nélkül, Istent a bálványok közé sorolják, és az ember cél nélküli vándorként él a világban. Szolovjev központi gondolata az Antikrisztus drámájában ez a győzedelmes kiáltás: 'A mi Urunk Jézus Krisztus az élő Isten Fia!' Ezért soroljuk a nagy és keresztény gondolkodók közé.”